

IZVJEŠĆE O RADU DRUŠTVA U 2013. GODINI

Primljeno: 11. VIII. 2014.

ATLANTIDA ROJE
Držićeva 27
21000 Split, HR

Ova 2013. godina lijepo je počela za Društvo - predstavljanjem časopisa *Kulturna baština* br. 38, koju smo održali 17. siječnja 2013. u Muzeju grada Splita te koja je bila iznimno posjećena. Prigodnu riječ održao je prof. dr. sc. Joško Belamarić, a program su oplemenile učenice iz srednje glazbene škole *Josip Hatze*, i to na harfi Sara Korać, a na mandolini Zrinka Bakić, uz vodstvo profesorice Lovorke Begović. Časopis je obuhvatio stručne i znanstvene radove naših istaknutih autora s područja opće splitske prošlosti, arhitekture, zaštite spomenika, likovne umjetnosti, prigodne osvrt...

U veljači smo pozvali gospodina Bužančića, pročelnika Konzervatorskog odjela u Splitu kako bi nam održao predavanje o svom radu, jer naše Društvo je po samoj biti svojeg postojanja i djelovanja usko vezano uz rad i odluke konzervatora. Radoslav Bužančić je uvodno govorio o teškoćama u restauraciji i o snazi zakona te kako je u današnje vrijeme teško održati sačuvanost baštine. Što se tiče radova u Splitu, postoji tzv. *Mentor plan* iz godine 1928., prije blokovske izgradnje Splita, a to je i godina granice baštinske zaštite grada. Nas je zanimalo nekoliko konkretnih problema: izgradnja crkve sv. Save na prostoru samostana sv. Marije *de Taurello*. Gradnja nije odobrena jer crkva sv. Save u zoni A i pravoslavna crkva nemaju zakonsku osnovu za gradnju te moraju poštovati proceduru.

Drugi problem je depopulacija stare gradske jezgre, kojem se za sada ne vidi rješenje. Obavijestio nas je i o jugoistočnom dijelu Palače, koji je u

neoprostivo lošem stanju, ali naprosto nema sredstava za sanaciju. Planira se uređenje šetnice po obodu Palače, kakva postoji na zidinama u Dubrovniku, kako bi se prikupila sredstva da se Palača sama financira. Spomenute su i terme koje se restauriraju u podrumu hotela Slavija. U tom će se prostoru napraviti kafić, a terme će se uklopiti u ambijent kafića kako bi bile dostupne javnosti. Na kraju je g. Bužančić dao prijedlog da se ovakvi radni sastanci nastave.

OBLJETNICA DRUŠTVA

22. travnja 2013. godine proslavili smo Dan Društva. Na taj je dan prema dugogodišnjoj tradiciji Društva predsjednik A. Sapunar postavio vijenac na grob Marku Maruliću, uz misu zadušnicu i prigodan govor. Proslavili smo 42 godine Društva, i to u gotičkoj dvorani Muzeja grada Splita. Za uzvanike i članove Društva održan je veoma lijep koncert te smo našoj dugogodišnjoj tajnici Dajani Šaškor, koja je, nažalost, prošle godine morala prekinuti rad u Društvu, predali prigodan poklon u znak zahvalnosti za predan rad.

AKTIVNOSTI

U svibnju je otvoren lijep izložbeni prostor u palači Skočibušić s izložbom starih splitskih crkvice, pa smo za članove Društva organizirali stručno vodstvo konzervatorice Vanje Kovačić, koja nas je provela kroz prostor i govorila o novim nalazima koje su pronašli iskopavajući unutar prostora Palače. Tog smo mjeseca također reagirali na zapuštene zidine Sustipana, koje je bršljan sasvim prekrrio. Nakon nekoliko naših dopisa zidine su napokon očišćene.

Predsjedništvo je odlučilo da do iduće proslave sv. Duje trebamo reagirati na devastaciju te nematerijalne baštine, gdje je već godinama jedna lijepa baštinska manifestacija svedena na kratku procesiju, koja ide pogrešnim smjerom, te na misu na Rivi koja je izgubila duhovnost i koju sluša mali broj ljudi, umjesto da se održava na Peristilu, gdje i pripada i gdje se vjekovima održavala.

Nakon ljetnog zatišja nastavljamo u rujnu s našim redovnim sastancima, gdje smo dogovorili da naš predsjednik Ante Sapunar, Snježana Kuvačić, Ante Tukić i Srđan Marinić pođu na dogovoreni sastanak kod novoga gradonačelnika. Sastanak je održan u ugodnom ozračju i volja za suradnjom postoji, što je važno. Predali smo mu elaborat o Monumentalnoj fontani te naš časopis godišnjak. Teme su bile o uređenju Rive, a gradonačelnik je izrazio

želju da vidi kip Nereide, jedan od kipova na fontani koji je Društvo dalo izraditi. Također je predložio da za sve kontakte između Grada i Društva bude zadužen dogradonačelnik gospodin Kovačević.

U listopadu je održana i redovna skupština Društva. Izabrano je 11 članova Predsjedništva umjesto dosadašnjih 17. To su: Dunja Antičević, Ilda Begonja, Ivanka Borković, Karmen Hrvatić, Snježana Kuvačić, Stanko Piplović, Desa Pocrnić, Ante Sapunar, Gordana Tudor, Ante Tukić i Helga Zglav - Martinac. Predsjedništvo je za predsjednika izabralo Antu Sapunara, koji već godinama ima potporu članova Predsjedništva, a za dopredsjednice su izabrane Snježana Kuvačić i Gordana Tudor. Osnovane su ili potvrđene i komisije u sklopu Društva koje su samostalne, a izabrani su i predsjednici tih komisija:

1. Uredništvo - glavni urednik S. Piplović
2. Komisija za tribine i predavanja - vodi H. Zglav - Martinac
3. Komisija za spomen obilježja i imena ulica i trgova - vodi A. Sapunar
4. Komisija za izlete – vodi S. Kuvačić
5. Komisija za staru gradsku jezgru - vodi A. Sapunar
6. Komisija za rad s mladima – vodi H. Zglav - Martinac
7. Komisija za informatiku - vodi(voditeljica) K. Hrvatić
8. Komisija za obnovu splitske fontane - vodi A. Tukić

Nadzorni odbor - predsjednik L. Kuzmić

Poslove tajništva vodi A. Roje

Knjigovodstvo vodi A. Matešić

Blagajnu vodi D. Pocrnić

Knjižnicu vodi M. Vučemilović

Društvo u obnovljenom sastavu nastavlja s radom s istim ciljem od osnutka, a to je nastojati sačuvati kulturne vrijednosti Splita i Dalmacije te ukazivati na dobre i loše strane postupaka pojedinaca, gradskih vlasti, konzervatora i drugih udruga koje su vezane za ovaj grad i regiju.

TRIBINE I PREDAVANJA

Društvo je bilo aktivno i s već dobro poznatim tribinama pod nazivom TRIBAŠ. Održan je veliki broj vrlo uspješnih i posjećenih tribina, predavanja i obilazaka koje je osmislila članica Helga Zglav - Martinac. U počecima su se održavale u prostorijama Društva, ali je ubrzo prostor postao skučen pa smo

uz podršku ravnateljice muzeja grada Splita, gđe Elvire Šarić Kostić tribine održavali i u gotičkoj dvorani Muzeja Grada i u prostorima POUS-a uz podršku ravnateljice Snježane Lisičić. Predavanja i tribine bili su vezani uz običaje Splita i okolice pa je o *Vodokršću*, prof. dr. M. Smoljanović održao tribinu pod nazivom *Voda od izvora do potrošača*, a prof. Jasenka Splivalo ispričala je lijepu priču o Društvu pijaca vode. O karnevalskim svečanostima nam je pričala etnologinja i naša članica Ilda Begonja, a o karnevalskim običajima u Imotskom Gordana Radić. Dan bolesnika obilježen je tribinom *Je l' istina da nam je kuga i dobra ostavila?* gdje je ponovo prof. dr. M. Smoljanović održao vrlo zanimljivo predavanje. O čakavštini pod nazivom *More dalmatinske čakavštine i otok splitskoga govora u njemu* tribinu je održao prof. Siniša Vuković. Uz približavanje Božićnih blagdana i Badnjeg dana imali smo i tribinu *Jadranski morski pas – pas čuvar naše kulinarske baštine*, koju je održao Zoran Krpetić s otoka Vrgade, gdje je starinski običaj sušenja morskog psa i druge ribe, koja se koristila u zimske dane, osobito na Badnjak.

O vrijednim lokalitetima koji su još očuvani kao i o onima koji su se sačuvali samo u pisanim tragovima, održali smo također niz predavanja i tribina. Tako je dr. sc. S. Piplović održao predavanje pod nazivom *Splitska zvijezda, s posebnim osvrtom na bedem Contarini*, Josipa Bilić predavanje *Prva dalmatinska tvornica cementa Gilardi – Bettiza u Splitu i njeni dekorativni proizvodi*, uz prikaz fotografija tih dekoracija koje i danas ukrašavaju pročelja splitskih kuća. Dr. sc. Snježana Perojević održala je predavanje *Splitski lazaret*, a prof. Inge Belamarić *Od antičke salone do humanističkog Splita*. Gordana Tudor održala je tribinu *Počeci nautičkog turizma na našoj obali*, a Helga Zglav - Martinac je u prostoru Dominikanskog samostana u njihovoj Galeriji održala tribinu pod nazivom *Kasnoantička nekropola na lokalitetu Dominikanski samostan u Splitu*. Prošetali smo splitskom Pjacom sa gđom Antonijom Eremut, koja je svoje vođenje nazvala *Crtice o Pjaci*.

Ljubo Radić svoje je predavanje o zavjetnim darovima pomoraca održao u Pomorskom muzeju na Gripama, gdje se i održavala izložba zavjetnih darova, a Gordana Tudor nas je provela kroz stalni postav Muzeja. Uz blagdan sv. Martina posjetili smo crkvicu sv. Martina u Dioklecijanovoj palači, a u *pizzeriji Zlatna vrata* imali predavanje o posebnoj tehnici akvarela, tzv. *vinorelu*, kad nam je Draženko Pačalat objasnio tehniku crtanja vinom i kako postiže zapanjujuće tonove i sjene. Uz klapu *Rebataica* imali smo i malu degustaciju

vina i tratamenat. H. Zglav - Martinac je u okviru tribina organizirala i obilazak novopronađenoga arheološkog lokaliteta u Ulici Domovinskog rata, uz stručno vođenje dipl. arheo. Anite Penović, voditeljice arheoloških istraživanja. Imali smo i jedno predavanje o Turskoj, koje je održao g. Mate Kuvačić, a vezano uz našu organizaciju izleta i putovanja koju vodi dopredsjednica Društva Snježana Kuvačić.

GRADITELJSKO NASLIJEĐE

Pitanja kandidatima za gradonačelnika u predizbornoj kampanji 2013.godine

U predizbornoj kampanji za gradonačelnika grada Splita 2013. godine Društvo prijatelja kulturne baštine postavilo je kandidatima tri pitanje iz djelokruga rada Društva, koja su ujedno od iznimnog značenja i za sam grad Split. To su:

- potreba pripreme natječaja za cjelovito uređenje Rive;
- u cjelovitom uređenju Rive predvidjeti obnovu Monumentalne fontane;
- načelo da se tom cjelovitom uređenju Rive, parkirališna i garažna mjesta planiraju izvan zone A.

Pismeno su odgovorila dva kandidata: gđa Sanja Bilač i g. Ivan Baldasar, načelno potvrdno, uz određene primjedbe. Tako kandidat Baldasar smatra da sve treba biti u skladu s mogućnostima iz proračuna i misli da navedeno nije prioritet u sadašnjem financijskom trenutku, ali je kao rok stavio kraj 2014. godine za početak ostvarivanja navedenih pitanja. Kandidatkinja Sanja Bilač smatra da je gradu potrebna urbanistička cjelovitost prostora pod zaštitom UNESCO-a i podržava načelo iz trećeg pitanja. Nema ništa protiv obnove Monumentalne fontane, ali ni protiv nekog suvremenog rješenja, a sve da bude u skladu sa strukom.

Sastanak s gradonačelnikom Baldasarom 13. rujna 2013.

Na traženje DPKB-a gradonačelnik je 13. rujna 2013. godine primio predstavnike Društva. Sastanku je prisustvovalo sedam članova predstavnika Grada s čelnicima nekoliko resora. Čini se da je tom brojnošću gradonačelnik htio pokazati određeni respekt prema samom Društvu i važnost problema u raspravi. Od strane Društva sastanku su pribivala četiri predstavnika: predsjednik Ante Sapunar, gđa Snježana Kuvačić, Ante Tukić i Srđan Marinić. Raspravilo se o mogućnosti do sada neriješenih problema za koje se zalagalo

Društvo, koja su već spomenuta, a ujedno su i u planovima grada Splita.

Usvojen zahtjev za postavljanje predstavnika Društva za člana Komisije za imenovanja ulica i trgova i za spomenike

Do pretprošlog saziva Gradskih vijeća DPKB je imao dva svoja člana u Komisiji za imenovanje ulica i trgova i za spomenike, dok je u prošlom sazivu ostao bez predstavnika. Da se to ne bi opet dogodilo, Društvo je odmah u početku formiranja nove vlasti intervencijom zatražilo da se u Komisiju izabere barem jedan njezin član. To je prihvaćeno i Društvo će predstavljati njegov predsjednik Ante Sapunar.

Ljekarna Varoš

Kada su mediji objavili da se ljekarna *Varoš* (dalje: ljekarna) mora iseliti 1. prosinca 2013. godine, jer nije mogla plaćati znatno povećanje najma i kad je u 'Tribini' *Slobodne Dalmacije* glasnogovornica Ministarstva kulture izjavila da je ljekarna bila zaštićena rješenjima o preventivnoj zaštiti 2003. i 2007. godine, a kao odgovor na kolumnu: *Službenici, što radite u radno vrijeme?!* u istom listu, Društvo joj je odgovorilo otvorenim pismom da to nije točno.

Već tri godine prije preventivna zaštita ljekarne *Varoš* od 9. lipnja 2000. godine nije postignuta, jer nije tražena zabilješka u zemljišnim knjigama suda i u katastru, i to baš u kritičnom vremenu njezine prodaje. Taj propust bio je uzrokom što tužbeni zahtjev, koji je uputila Splitsko-dalmatinska županija kao osnivač ljekarne, kojim traži da se poništi kupoprodajni ugovor između tuženika Vanje Ilića i Marine Wallner na Općinskom sudu u Splitu, nakon glavne i javne rasprave 13. prosinca 2000. godine bude odbijen.

Rješenja o preventivnoj zaštiti donošena su tri puta, a zadnje je prestalo vrijediti 7. ožujka 2010. godine. Konačno su, nakon trinaest godina, rješenjima konzervatora od 5. srpnja 2013. i 4. listopada 2013. prostor, namjena i zbirka namještaja ljekarne zaštićeni, jer su dobili svojstvo kulturnog dobra. U međuvremenu je ljekarna dobila novog vlasnika, jer je sklopljen novi kupoprodajni ugovor krajem lipnja 2013. godine.

Društvo je htjelo ukazati na veliku štetu nastalu iseljenjem ljekarne *Varoš*, najstarije gradske ljekarne, s iznimnim značenjem za kulturnu i društvenu povijest Splita. Ona je jedna od zadnjih prostora koji su izgubljeni u gradskoj jezgri, nakon što se to već prije dogodilo s mnogim prodavaonicama, od kojih su neke bile gotovo kultne, kao npr. *Bonačić*, *Mikačić*, *Milisich* i dr. Želimo

vjerovati da će prostor, namjena i namještaj ljekarne *Varoš* zadnjim rješenjima konzervatora biti sačuvani kao kulturno dobro i da to svojstvo neće izgubiti.

Izrada replike muzejskog predmeta ulomka Nereide, statue Monumentalne fontane

Nakon ishoda dozvole od Konzervatorskog odjela izrađena je replika ulomka Nereide sačuvanog nakon rušenja Monumentalne fontane, a čuva se u Muzeju grada. Taj ulomak je puž koji Nereida drži objema rukama, a iz kojega je u mlazu istjecala voda. Repliku ulomka ugradio je akademski kipar Robert Jozić, u već od njega izrađenu Nereidu u gipsu i u razmjeru 1:1. Tako je projekt Nereide dovršen. Za izradu Nereide koristio se Izvedbeni projekt *Monumentalne česme* na splitskoj Rivi prof. dr. Jerka Marasovića i Mirjane Marasović d.i.a. iz 1991. godine, brojne fotografije iz Muzeja grada te fotografije iz privatnih zbirki.

Reakcija Društva na planirano uređenje Hrvojeve ulice

U povodu najave gradske vlasti da će preurediti Hrvojevu ulicu, Društvo je reagiralo priopćenjem za javnost, jer se radi o konzervatorski strogo zaštićenom prostoru unutar zone A, unutar kojeg je godinama umetnut neprimjeren sadržaj. Taj sadržaj ostavlja prije dojam provincijskog *vašara*, negoli dijela prostora grada pod visokom zaštitom UNESCO-a. Taj neprimjeren sadržaj treba ukloniti, ali uz obvezu zamjenskog rješenja za te sadržaje.

Napomena: Društvo je i tijekom 2013. godinu sudjelovalo, kao jedan od članova, u radu Povjerenstva za izradu Nacrta prijedloga Plana upravljanja povijesnom jezgrom Splita i Plana upravljanja podrumima Dioklecijanove palače i u radu njegovih radnih skupina.

IZLETI

Društvo je tijekom godine 2013. imalo nekoliko vrlo zanimljivih izleta. Dana 7. travnja posjetili smo Park prirode Vransko jezero gdje smo uz pratnju vodiča i ornitologa iz Zagreba upoznati s načinom prstenovanja ptica te s bogatom populacijom koja obitava na jezeru. Po obilasku Vranskog jezera posjetili smo jedno seosko gospodarstvo u zaleđu, u mjestu Danilo, gdje smo uz vesele akorde gitare i harmonike uživali u odličnom domaćem ručku.

Dana 25. travnja otputovali smo na petodnevni izlet u London, gdje smo uz stručnu pratnju razgledali brojne znamenitosti tog velegrada: Hyde Park, Princ Albert Memorial, Royal Albert Hall, Natural History Museum, Victoria

i Albert Museum, Picadilly Cirkus, Trafalgar Square, White Hall, Dawning Street, Parliament Square, Westminster Abbey, St. Paul's Cathedral, Queens Hall, Stock Exchange, London Bridge, Tower of London. Potom smo posjetili Windsor, St. James Park, muzej voštanih figura Madam Tussaud, Planetarij, National Gallery, Millenium Bridge i Shakespeare Globe Teatar.

Dana 8. lipnja bili smo na dvodnevno izletu u Lonjskom polju, najvećem zaštićenom močvarnom području u cijelom Dunavskom porječju. Razgledali smo selo Čigoč, najveće europsko selo roda. Poslije razgledavanja Lonjskog polja otputovali smo u Hrvatsko zagorje, gdje smo u Krapini posjetili Muzej krapinskog pračovjeka (Muzej evolucije i brdo Hrušnjakovo). Na povratku smo u Zagrebu posjetili galerijski prostor u Klovićevim dvorima, kako bismo razgledali izložbu djela Pabla Picassa.

Dana 26. listopada bili smo u Poljicima, gdje smo se upoznali s vezom legendarnog engleskog kralja Artura s Poljicima i potom s važnošću Sumpetarskoga kartulara. U Zadvarju smo razgledali slap Veliku Gubavicu i HE Kraljevac.